

Els préstecs dels jueus al Consell Municipal de Cervera (1332-1333)

Josep M. LLOBET I PORTELLA

Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera
ORCID: 0009-0001-2864-6976

Rebut: 21.02.2023 — Acceptat: 10.07.2023

Resum. En aquest article, a partir principalment d'unes anotacions del llibre de clàvia de l'any 1333 i d'uns comentaris del llibre de consells dels anys 1332-1333 de la Paeria de Cervera, donem diversa informació sobre els préstecs que feren en aquell temps alguns jueus al Consell Municipal d'aquesta població. Adjuntem la bibliografia de les obres citades i la transcripció de les susdites anotacions.

Paraules clau: jueus, préstecs, interessos, govern municipal, Cervera, anys 1332-1333

Loans from Jews to the Municipal Council of Cervera (1332-1333)

Abstract. In this article, drawing mainly on entries in the 1333 treasury book and comments in the 1332-1333 book of council meetings of the municipal authorities of Cervera, we offer information on the loans that certain Jews made to the Municipal Council of Cervera in the period in question. The article includes a bibliography of the works cited and a transcript of the aforementioned entries.

Keywords: Jews, loans, interest, municipal government, Cervera, years 1332-1333

Correspondència: Josep M. Llobet i Portella. Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera. Carrer del Canceller Dou, 1. ES-25200 Cervera. UE. Tel.: 00 34 973 530 789. A/e: jllobet@cervera.uned.es.

1. Introducció

Jaume Riera, un dels millors coneixedors de la vida dels jueus catalans medievals, escrivia: «No es pot negar que l'activitat en què els jueus de Catalunya s'implicaren majoritàriament fou el préstec de diners. [...] la dedicació al préstec era compatible amb qualsevol ofici mecànic i artístic».¹ No ens ha d'estranyar, doncs, que la documentació que mostra aquesta activitat sigui molt abundant.² Bona part dels manuals dels notaris cerverins contenen documents que ho posen de manifest.³ Amb tot, almenys a Cervera, i també a Tàrraga, no tots els jueus estaven en disposició de prestar diners. Els que ho podien fer, si més no en quantitats importants, eren una minoria.

En aquest treball oferim la transcripció de les anotacions d'uns pagaments del clavari municipal de Cervera de l'any 1333 i alguns comentaris del llibre de consells dels anys 1332-1333 que ens permeten obtenir força informació sobre aquest tema. Podem veure com el Consell Municipal cerverí no tingué altre remei que endeutar-se amb quatre jueus de Tàrraga i amb dos possiblement de Cervera. I ho va fer a uns interessos força elevats.⁴

2. Context econòmic

L'origen de la vila medieval de Cervera, que serà de domini reial i cap de vegueria, cal situar-lo en un castell esmentat l'any 1026 fronterer amb el territori dominat pels musulmans. La pertinença de la construcció al comte de Barcelona i la seva ubicació propera al camí que des de Barcelona es dirigia a Lleida i a l'Aragó va fer que aviat s'estenguessin els habitatges al peu del castell i es formés una població que amb el pas del temps obtingué importants privi-

1. RIERA, «La vida jueva», p. 127.

2. Hom pot consultar una extensa bibliografia sobre els préstecs dels jueus en territoris de la Corona catalanoaragonesa a Assis, «Els jueus de Barcelona», p. 30, nota 3.

3. Un manual dels anys 1352-1354 del notari cerverí Ramon Rama ha estat estudiat a GRAELLS, «L'activitat creditícia».

4. Les finances municipals de Cervera han estat estudiades extensament per Max Turull i Pere Verdés. La biografia de cada un d'aquests historiadors és fàcilment consultable a Dialnet. Hom pot veure també «Bibliografia cerverina (1972-2002)», *Miscel·lània Cerverina*, 14 (2000-2001), p. 299-333, i «Bibliografia sobre Cervera i la Segarra (2003-2009)», *Miscel·lània Cerverina*, 18 (2008), p. 227-249. Agraïm a aquests dos investigadors els suggeriments que ens han fet arribar.

legis reials. Al cap de poc més de cent anys ja existia un mercat i, a començament del segle XIV, a la vila ja hi havia més de 1.200 famílies. Aquest context va propiciar, segurament, que els comtes de Barcelona, a partir del final del segle XII, consideressin que la vila de Cervera era una de les poblacions catalanes que calia tenir en compte a l'hora de buscar recursos econòmics, bàsicament mitjançant tributs i donatius.⁵

L'estudi de la política fiscal cerverina a la baixa edat mitjana indica que, a partir de les acaballes de la tretzena centúria, la hisenda municipal de Cervera es va anar ampliant i consolidant progressivament fins a transformar-se en un diversificat sistema fiscal i financer que, durant la segona meitat del segle XIV, administrava un volum d'ingressos i despeses anuals que s'atansava als 120.000 sous barcelonesos de mitjana.⁶

Una anàlisi de la situació del Consell Municipal de Cervera als volts de l'any 1333 mostra que els ingressos més importants provenien de la recaptació de quèsties i la venda de violaris. Les quèsties eren uns tributs que pagaven els veïns de la població amb la finalitat de lliurar-ne l'import al rei, mentre que els violaris comportaven l'obligació de satisfer una pensió a les persones que havien deixat el capital. És interessant conèixer que, al final del mes de juliol d'aquell any 1333, el Consell cerverí s'havia vist obligat a vendre tres violaris a causa de la necessitat que tenia de disposar de diners, especialment perquè calia lliurar l'import de la quèstia al monarca i no es disposava de capital suficient. A més, com veurem, el Consell devia una elevada suma de diners a alguns jueus, que havia de ser liquidada. En conseqüència, l'any 1333, el Consell Municipal cerverí, potser per la lentitud amb què es portava a terme la recollida de diners per tal de satisfer la quèstia, tenia evidents dificultats econòmiques.⁷

3. Els préstecs

Com acabem de dir, aquell any 1333 calia tornar a determinats jueus l'import dels préstecs que havien fet l'any anterior. Aquests préstecs eren els que es poden veure a la taula 1:

5. TURULL i VERDÉS, «Gobierno municipal y fiscalidad», p. 508-509.

6. VERDÉS, «Administrar les pecúnies e béns de la universitat», p. 189.

7. TURULL, «El mal any primer a Cervera», p. 34-35.

TAULA 1
Prestadors i préstecs

<i>Prestadors</i>	<i>Import pagat</i>	<i>Import dels préstecs</i>	<i>Interessos</i>
Samuel Saporta, de Tàrrega	3.890 s., 10 d.	3.900 s., 00 d.	
Vives de Camprodon, de Tàrrega	724 s., 00 d.	700 s., 00 d.	
Mossé Natan, de Tàrrega	3.242 s., 06 d.	2.970 s., 00 d.	35 % i 20 %
Adret Daviu, de Cervera?	5.150 s., 00 d.	5.200 s., 00 d.	
Salamó Natan, de Tàrrega	7.378 s., 04 d.	6.550 s., 00 d.	20 %
Samuel Saporta, de Tàrrega	4.961 s., 00 d.	4.725 s., 00 d.	35 % i 20 %
Astruch Sullam Cohén, de Cervera?	1.400 s., 00 d.	1.404 s., 00 d.	
Totals	26.746 s., 08 d.	25.449 s., 00 d.	

Font: Elaboració pròpia.

Podem veure, doncs, que l'import total dels préstecs era de 25.449 sous, entre capital i interès, i que l'import total de les devolucions d'aquell any 1333 fou de 26.746 sous i 8 diners.⁸ Atès que no coneixem l'interès inicial d'alguns dels préstecs ni el temps dels allargaments, no podem saber amb exactitud el total del capital prestat. Segons Max Turull, l'any 1332, el pagament de deutes representava el 83,20 % del total de les despeses, del qual el 17,30 % corresponia als imports dels deutes als jueus.⁹

4. La gestió dels préstecs

El llibre de consells municipals dels anys 1332-1333 ens aporta diversa informació sobre la gestió que el Consell Municipal de Cervera feu en relació amb els préstecs que li havien fet els jueus. Les anotacions que conté són les següents:¹⁰

8. Un sou equivalia a 12 diners.

9. TURULL, «El mal any primer a Cervera», p. 27 i 35.

10. Aquest llibre de consells municipals ha estat transcrit i publicat a TURULL, *Liber consiliorum*. La susdita publicació ha estat la font dels nostres comentaris.

2 d'abril de 1332. Amb la finalitat de gestionar el deute que tenia el Consell amb un jueu de Tàrrega, fou acordat que tres persones anessin a aquesta població a entrevistar-s'hi per tal d'arribar a un acord i, si això no era possible, que prolonguessin el deute fins a la propera festa de Tots Sants (f. 3v).

7 de maig de 1332. Atès que Salamó Natan, jueu de Tàrrega, havia demanat que els divuit o vint prohoms que, en nom de la vila de Cervera, havien contret un deute amb ell li paguessin la quantitat que li devien o, en cas que no ho fessin, es constituïssin en ostatges a la vila de Tàrrega, fou acordat que un paer i un prohoms anessin a parlar amb el susdit jueu per tal d'aconseguir un allargament del deute (f. 11 bis v).

15 de maig de 1332. Atès que en un consell anterior havia estat acordat que un paer i un prohoms anessin a la vila de Tàrrega a parlar amb Salamó Natan amb la finalitat que el pagament dels 1.700 sous que li devien fos allargat, en cas que això no fos possible, hom acordà manllevar dues-centes lliures de safrà a un prohoms i que, del seu preu, fos liquidat el deute amb l'esmentat jueu (f. 12v).

29 de juny de 1332. Els paers deixaren constància que, el dia anterior, havien estat manllevats de Samuel Saporta, jueu de Tàrrega, 3.500 sous, per un període d'un any, a un interès de set diners per lliura (o sigui, per 240 diners), cosa que representava un deute total de 4.725 sous, segons constava en escriptura pública atorgada pel fill de Ramonet Aguiló, notari de Tàrrega.¹¹ Amb tot, si aquest deute es volia liquidar al cap de quatre mesos, pagant els interessos corresponents, es podria fer. Com hem vist anteriorment, per liquidar aquest deute es pagaren 4.961 sous. Per tant, el préstec durà més d'un any. L'interès acordat equivalia al 35 % durant un any i el 20 % durant el temps que s'allargà el deute (f. 22r).

18 d'agost de 1332. Atès que els paers anteriors havien manllevat 1.040 sous a un jueu anomenat Astruch Sullam i aquest jueu demanava que l'import li fos tornat, i atès que la universitat ceriverina no tenia diners per pagar-li el deute, fou acordat que s'intentés que el susdit jueu allargués el deute fins que la vila tingués diners per tornar-li l'import del préstec (f. 25r).

17 de febrer de 1333. Atès que la vila estava pagant als jueus interessos mensuals superiors al de 7 diners per lliura (equivalent a un 35 % anual), fou acordat que s'intentés fer avinences amb aquests jueus (f. 55r).

11. Comentat a TURULL, *La configuració jurídica*, p. 492.

30 de juliol de 1333. Atès que la universitat devia a alguns jueus de Tàrrrega ben bé 17.000 sous, que eren pagadors «sots grans e desmesurades usures», els paers digueren que seria més beneficiós vendre violaris per un import de 3.000 sous i pagar les quantitats degudes que no pas allargar aquests deutes que tenien amb els jueus targarins (f. 83r-83v).

23 d'agost de 1333. Atès que en el consell que fou celebrat el dia 30 de juliol havia estat acordat que, per tal de pagar els 17.000 sous que eren deguts als jueus de Tàrrrega, fossin venuts violaris per un import de 3.000 sous i que amb aquesta quantitat fossin pagats els deutes, les autoritats cerverines nomenaren síndics per portar a terme aquesta venda, ja que hi havia dos compradors de la ciutat de Barcelona (f. 90r).

5. Els interessos

Segons la documentació esmentada, l'interès, anomenat «guany», era fixat indicant els diners que es pagarien mensualment per cada lliura prestada, o sigui, per cada 240 diners.¹² Als textos, hi consten dos tipus d'interès: el de 7 diners per lliura i el de 4 diners per lliura. Les equivalències eren, respectivament, el 35 % anual i el 20 % anual. En el cas de Mossé Natan, l'interès inicial fou de 7 diners per lliura durant un any i de 4 diners per lliura durant el temps posterior fins a la devolució. Quant a Salamó Natan, el que correspongué al temps de l'allargament del deute també fou el de 4 diners per lliura. Pel que fa al segon préstec de Samuel Saporta, l'interès inicial fou de 7 diners per lliura durant un any i de 4 diners per lliura durant el temps posterior. Sembla, doncs, que, en algunes ocasions, als prestadors els convenia allargar

12. A les *Constitutions y altres drets de Cathalunya*, volum III, llibre IV, títol, VI, «De usuras e baratas», l'interès mensual dels préstecs fets pels jueus fou establert en 4 diners per lliura, o sigui, el 20 % anual. Malgrat no disposar de les escriptures de préstec esmentades en les anotacions transcrits, la lectura de documents similars en els protocols dels notaris cerverins d'aquell temps ens mostra que aquests documents notariais només incloïen la quantitat total que calia tornar al prestador durant el període pactat. En alguns documents, però, s'estableix que, si cal allargar el préstec, l'interès serà de 4 diners per lliura mensual, o sigui, l'interès legal. Aquesta redacció del text dificulta saber l'import del capital prestat i de l'interès inicial. Sortosament, en algunes de les anotacions es concreta quins eren els interessos que calia satisfer. Atès que es diu que l'interès inicial era de 7 diners per lliura mensual, hom pot suposar que aquest interès no es feia constar al document notarial perquè era superior al legal.

el deute, ja que acceptaven la disminució d'interessos per al temps posterior a l'inicial, que era, segons la documentació, d'un any.

6. Els prestadors

Els prestadors jueus documentats eren els sis següents: Samuel Saporta, Vives de Camprodon, Mossé Natan, Adret Daviu, Salamó Natan i Astruch Sullam Cohén. Del quart i el sisè no en consta el veïnatge. La resta pertanyien al call de Tàrrega.¹³

En un document atorgat pel notari Pere Dan, de Cervera, l'any 1346, apareix esmentat el jueu targarí Samuel Saporta.¹⁴ L'any següent, Samuel Saporta, Bonjuhà Caravida i Bonadona, vídua d'Asdai Caravida, tots ells jueus de Tàrrega, nomenaren Jucef Içac Gallipapa, jueu també de Tàrrega, com a procurador seu. El mateix dia de l'atorgament del document anterior, Samuel Saporta, Salamó Saporta i el seu fill, Astruc Saporta, de Tàrrega, nomenaren Pere Guilart, de Cervera, procurador seu.¹⁵ A més, l'any 1352, Pere de Robió i Pere Rama, habitants de Cervera, es reconeixien deutors de Samuel Saporta, jueu de Tàrrega.¹⁶ L'últim document que coneixem relacionat amb aquest jueu és de l'any 1375. Conté determinats tractes entre Ramonet Serra, veí de Cervera, i l'aljama de Tàrrega. Samuel Saporta hi consta com a conseller. També hi ha el nom de la seva esposa: Rafael.¹⁷

De Vives de Camprodon, que resta documentat que era jueu de Tàrrega, no en tenim cap més informació que la conté el text transcrit.

Mossé Natan i Salamó Natan eren dos germans que, com consta en els documents, vivien a Tàrrega aquells anys. Muntané els situa en aquesta vila durant la primera meitat del segle XIV i diu que la casa que tenia Mossé Natan a Tàrrega estava situada dins el call targarí, igual que la del seu germà Salamó. L'any 1328, aquest últim va obtenir permís reial per construir-hi un forn de pa. Mossé Natan, a més de la casa, posseïa, almenys, una propietat rústica, ja que, l'any 1344, és l'únic jueu que pagava per l'ús de la séquia

13. Sobre els prestadors jueus de Tàrrega en aquell temps, hom pot consultar MUNTANÉ, *Regest*, p. CXVII-CXX.

14. LLOBET, *Algunes notícies*, p. 7, n. 12.

15. LLOBET, *Algunes notícies*, p. 7, n. 14.

16. LLOBET, *Algunes notícies*, p. 8, n. 20.

17. LLOBET, *Algunes notícies*, p. 11, n. 40.

Comtal. Les activitats comercials de Mossé Natan foren nombroses, especialment les relacionades amb el crèdit.¹⁸

Sabem que, segons el text transcrit, Adret Daviu era fill de Daviu Adret. Consta, també, que, l'any 1347, a Cervera hi vivia un Daviu Adret, que era procurador del seu fill Adret Daviu.¹⁹ A més, resta documentat que un Adret Daviu, també de Cervera, fill de Daviu Adret, l'any 1337 viatjà a l'Orient sense llicència reial. Obtingué del rei Pere una remissió del seu delictes i una llicència per tornar-hi a viatjar per tal de recuperar béns del seu pare que hi havien romàs després que aquest últim hi morís durant un altre viatge. Aquest Adret Daviu tenia un germà anomenat Saltell Adret. La seva mare es deia Astruga.²⁰

Aquest Adret Daviu i vuit prohoms més, l'any 1350, foren encarregats de redactar unes noves ordinacions per a la manifestació de béns dels jueus ceriverins. La manifestació de béns servia de base per a la contribució personal. És probable que alguns, o la majoria, fossin experts en dret hebreu. Altres formaven part de la comissió per preeminència personal, o sigui, per potència econòmica.²¹ Adret Daviu certament pertanyia a aquest segon grup, sense que això, però, l'excloués de pertànyer també al grup primer. Ho fa creure la crida a consulta que li feu, l'any 1373, el rei Pere per a una qüestió de dret que s'havia plantejat a la seva audiència.²²

L'any 1369, el jueu Bellshom Efrahim fou denunciat per haver comès uns excessos. L'acusat redimí aquests excessos a canvi d'una important quantitat de diners, una part de la qual havia de ser satisfeta pel seu pare i vint jueus de la comunitat de Cervera, un dels quals era Adret Daviu.²³

Astruch Sullam Cohén també sembla que era ceriverí, ja que resta documentat un jueu amb aquest nom a Cervera l'any 1325. Havia acollit a casa seva una conversa provinent de Provença per tal que alletés una filla seva. Atès que una cristiana no podia conviure amb una família jueva, el fet fou denun-

18. MUNTANÉ, *El llibre*, capítol I. Hom pot veure també LLOBET, «Uns versos inèdits» i «Mossé Natan».

19. SURRIBAS, «Onomàstica», p. 208.

20. RIERA, «La vida jueva», p. 121. Aquest autor diu que, segons alguns documents, Daviu Adret morí al voltant de l'any 1331. Si fos així, hi hauria almenys dues persones anomenades Daviu Adret.

21. RIERA, «La vida jueva», p. 123.

22. RIERA, «La vida jueva», p. 178.

23. RIERA, «La vida jueva», p. 147.

ciat a la cort de l'infant Alfons, però, abans que fos dictada sentència, la dida ja havia estat acomiadada.²⁴ Sembla que era el mateix jueu esmentat en documents cerverins, almenys, entre l'any 1331 i el 1351, data, potser, de la seva mort.²⁵

7. Conclusions

Tot el que hem dit ens pot portar a les conclusions següents:

Als volts de l'any 1333, els ingressos més importants del Consell Municipal de Cervera provenien de la recaptació de quèsties i la venda de violaris.

Al final del mes de juliol d'aquell any 1333, el Consell cerverí s'havia vist obligat a vendre tres violaris a causa de la necessitat que tenia de disposar de diners, especialment perquè calia lliurar l'import de la quèstia al monarca i no es disposava de capital suficient.

D'altra banda, el Consell devia una elevada suma de diners a quatre jueus de Tàrraga i a dos possiblement de Cervera. Sorpren que, vista la importància que tenia la comunitat jueva de Cervera, el Consell Municipal cerverí demanés diners prestats a alguns jueus de Tàrraga. Pot ser que aquests jueus targarins tinguessin una capacitat econòmica difícil de trobar entre els jueus cerverins.

En conseqüència, hom pot deduir que l'any 1333, el Consell Municipal de Cervera tenia evidents dificultats econòmiques.

L'import dels préstecs als jueus era de 25.449 sous, quantitat que comprenia el capital i els interessos.

En no conèixer el temps que durà cada préstec, no podem saber el capital de cada un d'ells.

L'import pagat corresponent a les devolucions dels diners prestats i els seus interessos fou de 26.746 sous i 8 diners.

Per tant, l'import dels interessos afegits per allargament dels préstecs va ser de 1.297 sous i 8 diners.

L'interès, almenys en alguns préstecs, era de 7 diners per lliura, o sigui, per 240 sous, mensual, equivalent al 35 % anual, durant el primer any, i si

24. RIERA, «La vida jueva», p. 179.

25. SURRIBAS, «Onomàstica», p. 244.

s'allargava el préstec, era de 4 diners per lliura mensual, equivalent al 20 % anual.

Hom pot deduir que, en algunes ocasions, als prestadors els convenia allargar el préstec, ja que acceptaven la disminució d'interessos per al temps posterior a l'inicial, que era d'un any.

Els prestadors foren quatre jueus de Tàrrrega: Samuel Saporta, Vives de Camprodon, Mossé Natan i el seu germà Salamó Natan, i dos jueus probablement de Cervera: Adret Daviu i Astruch Sullam Cohén.

Bibliografia

- ASSIS, Yom-Tov. «Els jueus de Barcelona i el comerç marítim amb la Mediterrània oriental». *Tamid*, 2 (1998-1999), p. 29-71.
- Constitutions y altres drets de Cathalunya*. Barcelona: Joan Pau Martí i Josep Llopis, Estampers, 1704. 3 v.
- GRAELLS I VILARDOSA, Montse. «L'activitat creditícia dels jueus de Cervera a mitjans del segle XIV». *Miscel·lània Cerverina*, 11 (1997), p. 45-69.
- LLOBET I PORTELLA, Josep M. *Algunes notícies sobre els jueus de Tàrrrega, 1303-1486*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 1984.
- «Mossé Natan, valedor dels jueus de Tàrrrega (segle XIV)». *Urtx*, 14 (2001), p. 147-150.
- «Uns versos inèdits de Mossé Natan, jueu de Tàrrrega (segle XIV)». *Urtx*, 9 (1996), p. 135-139.
- MUNTANÉ I SANTIVERI, Josep Xavier. *El llibre 'Qüestions de vida' de Moixé Natan, jueu de Tàrrrega*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2009.
- *Regest dels documents de l'Arxiu Parroquial de Verdú relatius als jueus (1265-1484)*. Barcelona: Institut d'Estudis Món Juïc, 2015. 2 v.
- RIERA I SANS, Jaume. «La vida jueva a Cervera a l'edat mitjana». *Miscel·lània Cerverina*, 23 (2018), p. 115-196.
- SURRIBAS CAMPS, María José. «Onomàstica dels jueus de Cervera (1281-1492)». *Miscel·lània Cerverina*, 23 (2018), p. 197-258.
- TURULL I RUBINAT, Max. *La configuració jurídica del municipi baix-medieval. Règim municipal i fiscalitat a Cervera entre 1182-1430*. Barcelona: Fundació Noguera, 1990.
- «*Liber consiliorum*. Llibre de consells de la Paeria de Cervera (1332-1333)». *Initium: Revista Catalana d'Història del Dret*, 9 (2004), p. 815-943.

TURULL I RUBINAT, Max. «“El mal any primer a Cervera”: trasbals socio-polític i crisi de subsistència (1333)». *Miscel·lània Cerverina*, 4 (1986), p. 23-54.

TURULL RUBINAT, Max; VERDÉS PIJUAN, Pere. «Gobierno municipal y fiscalidad en Cataluña durante la Baja Edad Media». *Anuario de Historia del Derecho Español*, 76 (2006), p. 507-530.

VERDÉS, Pere. «Administrar les pecúnies e béns de la universitat”. La política fiscal i les estratègies financeres d’un municipi català a la baixa edat mitjana (Cervera, 1387-1516)». *Butlletí de la Societat Catalana d’Estudis Històrics*, xv (2004), p. 181-191.

Apèndix documental²⁶

1333. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar a alguns jueus diverses quantitats de diners, que són l'import de préstecs i de despeses ocasionades per aquests préstecs.

Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1333, f. 3r-4v, 32v, 36v i 38r.

Dates de zo que Berenguer de Vilagrassa e en Arnau de Mecina e en Bernat de Foix e en Bonanat za Rovira, predecesors nostres, posaren en deute en lo lur conte e d'altres deutes.

[1]. Primerament, pagam a-n Daviu Adret, procurador d'en Samuel ça Porta, juheu, de Tàrrega, al qual la vila los devie e los quals eren estats manlevats per en Bernat Andreu e per en Guillem Caherci e lurs companyons com eren rigidors de la dita vila e los quals encara los dits na Arnau de Mecina e sos companyons, paers predecesors nostres, posaren en deute en LIII^a carta del lur compte, e cobram la carta del deute, e avem-ne àpocha,

[*Al marge dret:*] III mille DCCC XC sòlidos, x diners, barchinonesos.

[*Al marge esquerre:*] Reterem la carta del deute trencada, que és de III mille DCCCC sòlidos entre cabal e guaany. Ítem, reterem la àpocha de III mille DCCC XC sòlidos, x diners.

[2]. Ítem, pagam a-n Vives de Camp Rodon, juheu, de Tàrrega, al qual la vila los devie, entre cabal e guany, dels quals manlevaren los dits Arnau de Mecina e sos companyons de cabal D sòlidos, e los dits Arnau de Mecina e en Berenguer de Vilagrassa posaren en deute al dit juheu en LIII^a carta del lur comte DCC sòlidos, e nos avem-li a dar de guaayn, oltra lo terme, XXIII sòlidos, e cobram la carta del deute, e avem-ne àpocha,

[*Al marge dret:*] DCC XXIII sòlidos.

[*Al marge esquerre:*] Reterem la carta del deute e carta de loch dat pel dit en Vives a-n Salamó Sullam e Adret Daviu trenta diners, e és la carta del deute, entre cabal e guaany, de DCC sòlidos. Ítem, reterem àpocha dels dits avent loch de DCC XXIII sòlidos.

26. En l'edició dels documents s'han seguit els criteris següents: s'han desenvolupat les abreviatures, s'ha puntuat el text, s'han regularitzat les majúscules i minúscules, s'han escrit en versaletes els nombres en xifres romanes i s'han eliminat els punts que els emmarquen.

[3]. Ítem, pagam a'n Mossé Nazan, juheu, de Tàrrega, del qual foren manlevats II mille CC sòlidos de cabal, a for de VII diners per lliura, a I any, feren-li carta, entre cabal y guaayn, de II mille DCCCC LXX sòlidos, los quals los dits paers predecessors nostres posaren en deute en LIIII carta del lur comte, e nos, pagan-li de guaany, oltra lo terme, a for de IIII diners per lliura, CC LXXII sòlidos, VI diners, e, axí, pagan-li, entre cabal y guaany, e cobram la carta del deute, e avem-ne àpocha,

[*Al marge dret:*] III mille, CC XLII sòlidos, VI diners.

[*Al marge esquerre:*] Reterem la carta del deute de quantitat de II mille DCCCC LXX sòlidos, entre cabal e guaany, trencada. Ítem, àpocha de III mille CC XLII sòlidos, VI diners, que pagàrem.

[4]. Ítem, pagam a'n Adret Daviu, juheu, fiyl d'en Daviu Adret, avent loch del dit pare seu, al qual eren deguts per la vila, entre cabal e guaany, V mille CC sòlidos, ab carta pública, e, com comtam ab el, lexans tot lo guaayn, oltra lo terme, e encara de la dita quantitat nos lexà L sòlidos, e, axí, pagan-li, dels quals avem àpoches, e cobram la carta del deute,

[*Al marge dret:*] V mille, CL sòlidos.

[*Al marge esquerre:*] Reterem la carta del deute de quantitat de V mille CC sòlidos, trencada, e II àpoches que mostren que'n an pagats V mille CL sòlidos.

[5]. Ítem, pagam a'n Salamó Nazan, juheu, de Tàrrega, al qual la vila devie, d'una part, entre cabal e guaany, ab I carta pública, V mille CC sòlidos.

Ítem, d'altra part, los quals li eren deguts per la universitat, ab altra carta pública, M CCC L sòlidos barchinonesos.

Ítem, d'altra part, los quals li donam de guaany, com comtam ab el, a rahó de IIII diners per lliura, oltra lo terme contingut en les dites cartes, tro al dia que li fem esta paga, e comptam ab el, DCCC XXVIII sòlidos, IIII diners.

E, axí, són aquestes quantitats, les quals pagam al dit Salamó Nazan, en suma de les quals avem àpocha, e cobram II cartes del deute,

[*Al marge dret:*] VII mille, CCC LXXVIII sòlidos, IIII diners.

[*Al marge esquerre:*] Reterem I carta de V mille CC sòlidos de deute, trencada. Ítem, altra carta de deute, trencada, de M CCC L sòlidos. Ítem, reterem I àpocha de VII mille CCC LXXVIII sòlidos, IIII diners, que'n pagàrem.

[6]. Ítem, pagam a'n Samuel za Porta, juheu, de Tàrrega, al qual la universitat devie, ab carta pública, entre cabal e guaayn, IIII mille DCC XXV sòlidos. E, d'altra part, los quals li donam del guaany, oltra lo terme, a rahó de IIII diners per lliura, tro al dia que comtam ab el, CC XXXVI sòlidos, e, axí, donam al dit Samuel, dels quals avem àpocha, e cobram la carta del deute,

[*Al marge dret:*] IIII mille, DCCCC LXI sòlidos.

[*Al marge esquerre:*] Reterem la carta del deute, trencada, de quantitat de IIII mille DCC XXV sòlidos, entre cabal e guany. Ítem reterem àpocha de IIII mille, DCCCC LXI sòlidos, que'n pagàrem.

[7]. Ítem, com la vila fos tenguda e degués a'n Astruch Suyllam Coffen, entre cabal e guaayn, ab IIes cartes, M CCCC IIII sòlidos, e lo guaayn, oltra lo terme, en les dites cartes contengut, e com nos comtam ab el, xv dies ans de Nadal del an M CCC XXXIII, no'ns volgués fer neguna lexa del guaayn, per tal que d'aquí avant no'ns pogués demanar logre ne pogués fe reeclam de la dita quantitat, posam la dita quantitat e paga del dit juheu en poder d'en Bernat Castel, mercader de Cervera, puixs en Miquel Maeler e en Jacme Miró, paers successors nostres, reeberen-los e feren-ne-se'n carta, e, axí, posam-los per donats als dits paers, qui-ls deven metre en lur reebuda,

[*Al marge dret:*] M CCCC sòlidos.

[*Al marge esquerre:*] Car^a és sens àpocha. Ítem reterem la àpocha.

[...]

Ítem, donam a i juheu que'n Salamó Nazan, juheu, de Tàrrega, tramés a Cervera, a nos, e alongà lo deute que la vila li devie,

[*Al marge dret:*] II sòlidos.

[...]

Ítem, donam a i juheu qui hic aportà i letra d'en Mossé Nazan per lo deute que la vila devie,

[*Al marge dret:*] VI diners.

[...]

Ítem, com en Salamó Azan, juheu, de Tàrrega, agués tramés azí un juheu, procurador seu, qui requerie los paers passats e aquels prohòmens qui per els eren obligats al dit en Salamó que li anassen tenir hostatge a Tàrrega, per tal que lo dit juheu nos alongàs tro aguéssem aüts los diners del violari que aviem venut e que no fees la dita requisició dels hostatges, donam-li per messió e de servey,

[*Al marge dret:*] V sòlidos.

[*Al marge esquerre:*] No y cal àpocha.

[...]

a. Car, *lectura dubtosa*.